

**Střední škola a Základní škola
Lipník nad Bečvou, Osecká 301**

Společně se učit – společně žít

Sborník metodických materiálů

*Dotační program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin
a multikulturní výchovy v roce 2014 (č.j. MŠMT – 33220/2013)
Projekt - Číslo rozhodnutí : MŠMT – 4517/2014*

2.díl

„ Jiný kraj, jiný mrav „
(Návštěva Anglie + Zajímavosti z Indie)

Realizace projektu byly podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2014“.

OBSAH

	Název aktivity	strana
Návštěva Anglie – průběh projektového dne		3
Návštěva Anglie - charakteristika		4
Návštěva Anglie – Hi, my name is London		12
Zajímavosti z Indie – průběh projektového dne		14
Zajímavosti z Indie – charakteristika		15

PRŮBĚH PROJEKTOVÉHO DNE

„Návštěva Anglie“

1. VYUČOVACÍ HODINA

- Různé formy pozdravů (multikulturní výchova) – viz pracovní list
- Některé odlišnosti a zvláštnosti chování v různých zemích

2. VYUČOVACÍ HODINA

- Teoretická výuky dle metodiky

3. VYUČOVACÍ HODINA

- Příprava projektového výstupu různými formami :
 - a) **třída tvoří jeden společný výstup** velkého formátu, který bude charakterizovat danou zemi
 - b) **každý žák pracuje na svém výstupu ve formátu A4-A3 .**
Lze využít pracovního listu s jednotlivými hesly, včetně lepených nebo kreslených obrázků doplněných textem
- **žáci zpracují projektový výstup na PC s využitím poznatků v Internetu**

4. VYUČOVACÍ HODINA

- **Výtvarné zpracování tématu** (Lze využít přiložených návodů)
- Fotodokumentace, umístění na panel nebo ve třídě.
- Kdo zpracovává projektový výstup na PC (pracuje na PC 2.vyuč.hodiny)
nemusí využít výtvarné zpracování.

Anglie

Hlavní město: Londýn

Rozloha: 130 395 km²

Počet obyvatel: 50 762 900

Státní zřízení: Konstituční monarchie

Měna: Libra Šterlinků

Charakteristika: ovládají se, zastánci tradice, milovníci koní a psů

Co nemají příliš v oblibě: vměšování do soukromí, nekompromisní názory, narušení zvyků

Co mají rádi: čaj, hovory o počasí, uměřenost

Co je typické: kriket, skotská whisky, pánské kluby

Soukromí je posvátné

Stěžejní zásadou každého Angličana je nevměšování se do soukromí jiného člověka. Vlastní soukromí je pečlivě střeženo, což se odráží v následujících pravidlech. S neznámými lidmi, kteří nebyli pozváni, mluví Angličané pouze na prahu domu, nikdy je nepozvou dál. Známí a přátelé přicházejí většinou na pozvání, většinou písemně (až 2 týdny předem, nejčastěji na určitou hodinu). Po překročení domácího prahu odkládá Angličan s pracovním oblekem i myšlenky na práci. Jde to tak daleko, že například při jídle platí nepsané pravidlo: lze mluvit na jakékoli nezávazné téma, ne však o práci.

Nejvděčnějším tématem je hobby, sport, ušlechtilí koně a psi. Angličané jsou milovníky psů. Za to, že ublížíte psovi, můžete jít i do vězení.

Sportovní etiketa

Osobní kontakty by byly nemyslitelné bez rituálu vzájemného představování, při němž je mnohdy neformální představování doplněno "důležitou" informací, například o zájmech či libůstkách představovaného. Příklad: "To je sir Charles, který nebydlí v Londýně, protože jeho irský teriér dává přednost čerstvému vzduchu." Opravdu důležité informace o dotyčném se dozvídáme časem a takřka tajně.

Pravidlem debaty je nebyť osobní, nekompromisní obhajování svého názoru považují Angličané za výstřední. Základem společenské morálky je sportovní etiketa. Chce-li Angličan kritizovat, užívá věty typu:

"To není fair play! To je nesportovní! To není kriket!" Zároveň je to jedna z nejhorších urážek, nazveme-li chování Angličana nespravedlivým či nesportovním. Kriket je národním posvátným sportem.

Lpění na zvycích

Obecně je pro anglického gentlemana typický klasický proužkový oblek, často doplněný též proužkovanou košilí s širokými pruhy a naškrobeným bílým límcem. Angličané jsou vášniví cestovatelé. Vždy a za všech okolností se však snaží i v cizím prostředí uplatnit své zvyky, například onen pověstný anglický časně ranní čaj, tzn. čaj s mlékem asi hodinu před snídaní, nebo ranní četba příslušných novin. Za velmi neslušné je považováno nahlížení cizího člověka do novin přes rameno dotyčného gentlemana. Anglie je tisková velmoc a spotřebou novin na 1 obyvatele stojí na předním místě ve světě.

Anglický gentleman

"Gentleman, to je odměřená sloučenina mlčení, ochoty, důstojnosti, sportu, novin a počestnosti. Dvě hodiny vás dožírá váš protějšek ve vlaku tím, že vás neuzná za hodna pohledu: najednou vstane a podá vám váš kufřík, na který jaksí nemůžete dosáhnout. Tady si lidé vždy dovedou navzájem pomoci, ale nikdy si nemají co říci, ledaže je to o počasí... Jejich zamlklost je taková, že ani nenadávaní veřejně na vládu, na vlak nebo daně: je to celkem neveselý a uzavřený lid. Místo hospod, kde se sedí, pije a povídá, vynašli bary, kde se stojí, pije a mlčí." (K. Čapek, Anglické listy)

Zdvořilý odstup

Osobní kontakty na veřejnosti jsou v některých ohledech přímo odvozené z toho, co již bylo řečeno. Především mezi veřejným a osobním životem je tlustá dělící čára, která nedovoluje proniknout soukromým informacím na veřejnost. Diskuze o osobních či rodinných problémech je nepřipustná. Častá reakce v těchto případech je: "To nemůže být předmětem hovoru." Zachování zdvořilého odstupu je společensky žádoucí, v nouzi je však Angličan ochoten nezištně a kdykoli pomoci, dokonce aniž je o to žádán. Například v Londýně takřka nelze zabloudit, neboť zbloudilého cizince se vždy Londýňan nezištně ujme.

Za Calais jsou už domorodci

"Anglie vidí svou tvář v Shakespearovi, protože tento její slavný syn v sobě dokonale ztělesňuje její charakteristické rysy: anglosaskou praktičnost a keltskou snivost, pirátskou chrabrost Vikingů a disciplínu Normanů." (N. Kazantzakis)

Vztah k cizincům je navenek shovívavý, uvnitř kritický. Ve smyslu rčení: "Za Calais jsou už domorodci" skrývají v sobě Angličané přesvědčení, že vše, co je kontinentální, je horší než anglické. Angličan se velmi málokdy učí cizím jazykům, je však velmi shovívavý k mluvčím cizinců. Zdvořile pochválí jejich angličtinu, byť chybnou.

Angličané, Walesané, Skotové a... Britové

Pro cizince bývá častým problémem označování národa a jeho lokalizace. Velká Británie představuje anglické území bez Severního Irsku. Anglie však není Skotsko a Wales, Spojené království jediné spojuje všechny tyto celky v jeden. Angličané nejsou Walesané ani Skotové, a už vůbec ne Irové. Britové jako označení národnosti je na britských ostrovech přijímáno značně nelibě.

Stručně o minulosti i současnosti

Spojené království Velké Británie a Severního Irsku má dějiny zbytnělé válkami. Roku 55 př. n. l. dobyl území dosud obývané Kelty římský vojevůdce G. J. Caesar, r. 43 n. l. římský císař zřídil provincii Británii. V 5. století se tu usazují kmeny Anglů, Sasů a Jutů. Roku 1066 zvítězila normanská vojska Viléma I. Dobyvatele v bitvě u Hastingu. Rok 1215 je počátkem parlamentu, neboť anglický král Jan Bezzemek podepsal šlechtě Velkou listinu svobod (Magna charta libertatum). V letech 1337-1453 probíhala stoletá válka s Francií, v níž nakonec Anglie prohrála. Následovaly "války růží", kdy se takřka vyvražďily dva

nejvznešenější anglické rody. Sledujeme-li linii slavných anglických panovníků, pak nemůžeme vynechat

Jindřicha VIII. (a jeho šest žen...), Alžbětu I. (a Shakespeara), Karla I. (popraveného v době anglické revoluce roku 1649), Viléma Oranžského, Jiřího III. a Viktorii.

Za panování královny Viktorie Britové vytvořili ohromné koloniální impérium, nad nímž "slunce nezapadalo". Kolonie postupně ztráceli. Dnes jim patří ostrov Man, Normanské ostrovy, Shetlandy, Orkneje a Hebridy. Stojí v čele Společenství národů (Commonwealth), volného sdružení nezávislých zemí, které spojuje společná minulost v rámci bývalého britského impéria (Austrálie, Kanada aj), Severní Irsko je součástí monarchie.

Úředním jazykem je angličtina. Náboženství obyvatel je převážně anglikánské (56,8 %), ostatní protestantské církve mají menší zastoupení (15 %), katolíků je nejméně (13 %) a žijí většinou v Severním Irsku. Historické země jsou Anglie, Wales, Skotsko a Severní Irsko. Všechny mají svůj regionální parlament. Ve Skotsku sídlí tendence k odtržení od Anglie, skotská ekonomika je v přepočtu na 1 obyvatele osmá nejsilnější na světě.

Oblíbená královna matka

Velká Británie je parlamentní monarchie, v jejímž čele stojí od roku 1952 královna Alžběta II. Soukromí královské rodiny a její skandály jsou často probírány v tisku, vyvrcholením byla tragická smrt princezny Diany v noci 31. 8. 1997, když se v Paříži pokoušela se svým přítelem uniknout reportérům. Královna matka, která zemřela v roce 2001 ve věku 101 let, byla u obyvatel velmi

oblíbená (při bombardování Londýna za druhé světové války odmítla opustit město a posílila tak morálku Londýňanů).

Jak královna přijala českého diplomata

"Velvyslanec (Pavel Seifter) se jako představitel státu ke královně vydává ve fraku, na hlavě cylindr, na ruku bílé rukavice. Jeho manželka si může dovolit méně formální oděv, neboť jde ke královně jako soukromá osoba.

Velvyslance si v paláci postupně předávají ctihodní služebníci královny a činitelé ministerstva zahraničí a dostává zevrubné instrukce, jak se chovat. Maršálek posléze žádá velvyslance, aby zaujal pozici čelem k místnosti 1844. Velvyslanec je uprostřed, maršálek po jeho pravici, královský štolba po levici. Rozezní se zvonec a pážata otvírají dveře. Trojice mužů učiní levou nohou krok kupředu a uklání se. To celé zopakují a po druhém úklonu maršálek pronáší: "Vaše Veličenstvo, velvyslanec České republiky." Maršálek a štolba ustupují, velvyslanec vykročí ke královně. Třetí klanění, stisk rukou, předání listin. Velvyslanec pronáší pár slov, jaká je to pro něj čest, a královna se ho ptá na zdraví prezidenta Havla, přeje mu brzké uzdravení a vzpomíná na návštěvu v Praze: "Dokonce si pamatovala, jaké bylo tehdy počasí. A ty davy lidí, to na ni také hodně zapůsobilo," rekapituluje velvyslanec rozhovor, který trval o několik minut déle, než je obvyklé. Potom jsou panovníci představeni ostatní diplomaté. Opět zazní zvon, úklon nebo pukrle, stisk rukou s královnou, úklon, pukrle." (Jiří Chrást, 25. 2. 1998, MF DNES)

Sebeovládání a uměřenost

Touhou každého Angličana je mít vlastní dům (a kolem něj anglický trávník). Tento cíl je pro ně motivací k šetrnosti, která podle našich představ hraničí s lakotou. Anglická střídmost v jídle a oblékání je příslovečná. Tento trend začíná výchovou od nejujtějšího věku, kdy anglické maminky jen nevěřícně vrtí hlavou nad sebechválou maminek z jiných zemí ve stylu: "To naše děťátko ale dobře papá..." V Anglii děti musí od malička přivyknout určitému nepohodlí. Dnešním trendem je corn flakes, neboť splňují nejtajnější sen anglických maminek: mohou se jíst celý den, jsou výživné a děti si je připravují samy.

Projevy citu v soukromí jsou uměřené (např. méně fyzických kontaktů mezi dětmi a rodiči). Sotva začnou děti rozum brát, nejčastěji užívaným pokynem se stane: "Ovládej se!"

Každý člen rodiny má nezadatelné právo na své soukromí, v němž se může projevat jakkoli, třeba i podivínsky. Nikdo se nad jeho chováním nepozastavuje. Kult soukromí je pro Angličana určitou kompenzací za nepřetržité sebeovládání na veřejnosti.

Tradice internátních škol

Anglické děti jsou často svěřovány do internátních škol, které jim nejen nahrazují rodiče, s nimiž se děti setkávají nejčastěji o víkendech, ale formují i jejich charakter a do budoucna vytvářejí okruh přátel a známých. Angličané sami tvrdí, že v chování dospělých lze poznat školu, kterou navštěvoval.

Stará školní vázanka

Angličané dodnes velmi respektují úlohu soukromých internátních škol při formování společenské etikety. Znakem sociální klasifikace je "stará školní vázanka", například odchovanec Etonu vlastní vázanku s úzkými světlemodrými proužky, ve škole chodil v uniformě, tj. ve fraku s bílým motýlkem. Z této školy vzešlo skoro 20 ministerských předsedů, dnes ji navštěvuje korunní princ William.

Stravovací zvyklosti

Velká snídaně (full breakfast) je obvykle kaloricky velmi vydatná. Ovesná kaše (porridge) s mlékem nebo smetanou a cukrem (ve Skotsku se solí), vejce se slaninou nebo šunkou (bacon and eggs, ham and eggs), součástí mohou být i párky (saussages), tradiční toast s máslem a marmeládou, k tomu káva nebo čaj. Pojem marmeláda se používá pouze pro pomerančovou, ostatní se nazývají džemy.

Snídaně "na vidličku"

"Turisté mají (podle nového průvodce Lonely Planet) tendenci užít si tradiční anglické snídaně (fazole, slanina, párek, vejce, smažená rajčata, smažené houby: skotská a velšská varianta zahrnuje "takové hrůzy" jako kousky jelita), protože takové věci obvykle doma nejedí. "Kdyby jedli, tak by zemřeli" uvádí se v průvodci." (25. 4. 2001 ČTK, iDnes O cestování, upravila J. K.)

Významné místo v anglické kuchyni zauímají masové pokrmy, hlavně maso skopové a hovězí. Specialitou jsou např. skopové ledvinky či skopové maso dušené se zelenými fazolkami. Typickým anglickým pokrmem - i přes všechny pohromy nemocí šílených krav či slintavky a kulhavky - nadále zůstává biftek, propečený i krvavý, pokapaný anglickým kečupem. Dary moře patří také často do jídelníčku, např. předkrmy z krabů.

Hlavním jídlem dne bývá večeře (dinner) servírovaná obvykle mezi 19.00 až 21.30. Vždy obsahuje několik chodů. Oblíbené jsou krémové polévky (ve Skotsku hrachové a rybí). Zajímavé pro naše chuťové buňky jsou kombinace telecího masa s rybízem nebo drůbeže se sušenými švestkami. Skotským národním jídlem je tzv. "haggis" - skopové vnitřnosti připravené na loji s různým kořením, přílohou bývá bílá vařená řepa.

Anglické sladkosti se často vytvářejí z těst, která se dlouho vaří ve vodní lázni nebo v páře. Oblíbené pudinky (teplé i studené), známý je vánoční pudink.

Vánoční pudink

120g víněnek (rozinky tzv. korintky), 120g sušených švestek, 300g rozinek, 74g kandované pomerančové kůry, 4 vejce, 120g loje, 1/4 lžičky muškátového oříšku, 1/4 lžičky skořice, 120g mouky, 220g strouhanky, 200g cukru, 30g strouhaných mandlí, kůra z jednoho citrónu, mléko nebo černé pivo, 30g másla na vymazání formy, 2-3 lžičce rumu nebo koňaku.

Lůj utřeme s cukrem a vejci. Přidáme rozinky, muškátový oříšek, skořici, mouku, strouhanku, strouhané mandle a kůru z citrónu, víněny, švestky a pomerančovou kůru umletou na masovém strojku. Vše dobře promícháme. Přidáme tolik mléka (nebo černého piva), abychom získali vláčné těsto. Pudinkovou formu vymažeme máslem, naplníme pudinkem, uzavřeme a postavíme do nádoby s vařící vodou, kde vše vaříme 6 hodin.

Tento pudink se vaří v Anglii už koncem listopadu. Uskladňuje se tak, že se úplně vychladlý vyjme z formy a vloží do celofánové folie. Pak se až do Vánoc ponechá v suché chladné spíži. O Vánocích se znovu ohřeje v troubě, poleje rumem nebo koňakem, zapálí a servíruje se na stůl. Pokud byste chtěli recept vyzkoušet, vězte, že má řadu variant, žádná prý není podle věrohodných svědků pro našince příliš požitelná.

Anglická strava a zasmušilost gentlemana

"Prostředí kuchyně v prostředním hotelu pro prostředního Angličana vysvětluje do velké míry anglickou zasmušilost a zamlklost. Nikdo nemůže zářit a trylkovat, žvýkaje pressed beef potřený d'ábelskou hořčicí. Nikdo se nemůže nahlas radovat odlepuje si od zubů třesoucí se pudink z tapioky. Člověk hrozně zvažní, dostane-li lososa politého růžovou škrobovinou: a má-li k snídani něco, co zaživa je rybou a v melancholickém stavu požitelnosti se jmenuje freid sole, vydělal-li si třikrát denně žaludek černou čajovou jirchou a napil-li se zasmušilého teplého piva, požil-li univerzálních omáček, konzervované zeleniny, custardu a muttonu, nuže, vyčerpá-li snad všechny tělesné požitky průměrného Angličana, počíná chápat jeho uzavřenost, vážnost a přísné mravy." (K. Čapek, Anglické listy)

Záludnosti alkoholu

Vpravdě národním nápojem je whisky. Rozeznáváme dva druhy: malt whisky (z čistého sladu) a grain spirit (ze zrní). Malt je chuťově výraznější. Grain spirit se po dozrání "řeže" (blend), tj. spojuje se 15-60 různých druhů, což má podtrhnout chuť. Nejlepší je prý skotská whisky.

Gin (čteme džin) je po whisky nejpopulárnější alkoholický nápoj. Původně pochází z Nizozemska (i když Angličané tvrdí, že prvenství patří jim), v Anglii se pije asi 300 let, od nástupu Viléma Oranžského. Důležitou roli při výrobě hrají jalovcové bobule, které dodávají ginu výraznou chuť.

Jak pijeme whisky

"Skutečný rozmach whisky začal po druhé světové válce. Za nejlepší bývá považována skotská. Skotové prý říkají, že ona původní, pravá a skutečná whisky (malt) by byla pro mírnější kraje trochu tvrdou "vodou života". Ostatní příznivci tohoto nápoje zase tvrdí, že Skotové si to nejlepší nechávají a ostatní (grain spirit) posílají na jih Angličanům... A jak se whisky pije? Skotové jí pijou čistou, bez vody, jak sami říkají "nahou". Znalci odmítají skotskou se sodou, dávají přednost vodě ze studny. Pokud se pije skotská před jídlem, stačí jedna kostka ledu. Objem vody nikdy nesmí přesahovat objem alkoholu. Po jídle se doporučuje pít dobrou whisky bez ledu i vody, pokojově teplou, upíjením nepatrných doušků, které pozvolna povalujeme na jazyku před polknutím. Malt whisky se pije vždy po jídle čistá." (Karel Pinka, Minimum o pití, vybrala a uspořádala J. K.)

Zajímavosti

Nedostatek slunného počasí se projevuje každoročně odlivem Britů na dovolené do klimaticky příznivějších oblastí (až 30 miliónů obyvatel tráví svou dovolenou v zahraničí). Přesto je dnes Velká Británie zajímavá i pro zahraniční turisty, především zvláštním charakterem krajiny v kombinaci se šlechtickými sídly a rozsáhlými parky. V Severním Irsku jsou největší jezera, avšak nejpopulárnější je díky legendě o ohromné obludě jezero Loch Ness ve Skotsku. Největší přírodní zajímavostí je přírodní amfiteátr Giant's Causeway v Severním Irsku se 40 000 kamennými sloupy. Anglická prehistorie zanechala stopy v množství dolmenů a menhirů, prvotřídní kamennou památkou je kultovní kruh Stonehenge. Z římského období jmenujme Hadriánův val s dochovanými pevnostmi. Středověké hrady (Richmond, York, Nottingham, aj.) jsou rozesety po celé zemi stejně jako četné katedrály (Canterbury, Salisbury, Coventry, aj.).

Půvabná jsou starobylá města a univerzity (Oxford, Cambridge). Za nejkrásnější město Anglie bývá považován York, nejvíce společenských a kulturněhistorických atrakcí přináší určitě hlavní město Londýn (Tower, Westminsterské opatství, katedrála sv. Pavla, aj.). Prvotřídní archeologickou kamennou památkou je Stonehenge.

Skotsko je zajímavé svými tradicemi: proslulý keltský kroj s kilty - sukněmi, kapely piperů - dudáků, atd. Známa je Fingalova jeskyně (Fingal je skotský - keltský národní hrdina), jejíž ozvěnou se inspiroval Mendelssohn-Bartholdy. Na jihu je celá řada klášterů z 12. a 13. století. Hlavním městem Skotska je Edinburgh, považovaný za jedno z nejkrásněji položených měst světa. Součástí Velké Británie je i Gibraltar, který je pod britskou správou od utrechtského míru (r. 1713) na neomezenou dobu. V posledním referendu v roce 1967 se 99 % obyvatel Gibraltarů vyjádřilo pro zachování kolonie.

Zdroj: <http://www.chovani.eu/anglie/c223>

"Hi, my name is London"

Londýn je pro nás snadno dostupným hlavním městem Anglie...Město plné nádherných pamětihodností, tradice, dřevem obložené hospůdky, upravené parky, krásné náměstí a architektura, muzea plné zajímavých exponátů, galerie, místa pro děti i dospělé, to vše je v **Londýně** a čeká na vaše objevení.

Proč Londýn?

Jméno "**Londýn**" bylo odvozeno od názvu původní zdejší římské osady „Londinium“, která zde působila kolem roku 43 n. l.. V dnešní době patří k **nejvýznamnějším městům světa**. Zároveň k nejvíce navštěvovaným městům na světě (až 25 milionů turistů za rok).

Z pohledu dopravy je **Londýn** jedno z nejrušnějších měst na světě. Nebojíte-li se řízení na opačné straně než u nás, můžete zvolit i dopravu po vlastní ose.

Pohled na London Eye a budovu parlamentu s Big Ben.

Londýn je pro nás snadno dostupným hlavním městem Anglie...

Město plné nádherných pamětihodností, tradice, dřevem obložené hospůdky, upravené parky, krásné náměstí a architektura, muzea plné zajímavých exponátů, galerie, místa pro děti i dospělé, to vše je v **Londýně** a čeká na vaše objevení.

Proč Londýn?

Jméno "**Londýn**" bylo odvozeno od názvu původní zdejší římské osady „Londinium“, která zde působila kolem roku 43 n. l.. V dnešní době patří k **nejvýznamnějším městům světa**. Zároveň k nejvíce navštěvovaným městům na světě (až 25 milionů turistů za rok).

Z pohledu dopravy je **Londýn** jedno z nejrušnějších měst na světě. Z naší republiky, případně z okolních států, sem můžeme vycestovat leteckou dopravou. Pomalejší variantou je autobusová doprava, která se může protáhnout až na 17 hodin cesty. Případně i železniční doprava. Nebojíte-li se řízení na opačné straně než u nás, můžete zvolit i dopravu po vlastní ose.

Londýnský autobus

PRŮBĚH PROJEKTOVÉHO DNE

„Zajímavosti z Indie „

5. VYUČOVACÍ HODINA

- Různé formy pozdravů (multikulturní výchova) – viz pracovní list
- Některé odlišnosti a zvláštnosti chování v různých zemích

6. VYUČOVACÍ HODINA

- Teoretická výuky dle metodiky

7. VYUČOVACÍ HODINA

- Příprava projektového výstupu různými formami :
- c) **třída tvoří jeden společný výstup** velkého formátu, který bude charakterizovat danou zemi
- d) **každý žák pracuje na svém výstupu ve formátu A4-A3 .**
Lze využít pracovního listu s jednotlivými hesly, včetně lepených nebo kreslených obrázků doplněných textem
- **žáci zpracují projektový výstup na PC s využitím poznatků v Internetu**

8. VYUČOVACÍ HODINA

- **Zpracování výstupu na PC - 2 vyučovací hodiny**

Indie

Hlavní město: Nové Dillí

Rozloha: 3 287 590 km²

Počet obyvatel: 1 131 043 000

Státní zřízení: republika

Měna: indická rupie (INR)

Charakteristika: nespěchají, vyrovnání, pestrá směsice národností

Co nemají příliš v oblibě: olizovat známku, platit levou rukou, jíst hovězí (kráva je posvátná)

Co mají rádi: říhnutí po dobrém jídle, smlouvání, užívání pravé ruky místo příboru

Co je typické: množství náboženských svátků, nepřítomnost toaletního papíru, korupce

Zásady chování na veřejnosti

Chodidla jsou "nečistá". Dotknout se někoho nohou nebo dokonce sandálem je urážka, za kterou je třeba se neprodleně omluvit. Před 100 lety se za tento prohřešek vylučovalo z kasty.

Levá ruka je "nečistá", proto ji na veřejnosti nepoužíváme, např. peníze podáváme obchodníkovi jen pravou. Nesmí se dotknout jídla. Pozdrav se odehrává v rovině gestikulace a mimiky, například žáci zdraví svého učitele snímáním pomyslného prachu z jeho nohou. Zcela chybějí ekvivalenty našeho dobrý den, dobrý večer... Běžným typem pozdravu jsou sepnuté ruce nebo pokývnutí hlavou, které doprovází srdečný úsměv. Fyzický kontakt chybí. Důvody jsou hygienické. Tento pozdrav užívají ženy, nábožensky orientované osoby, politikové aj.

Naše obvyklé "děkuji" vyjadřují pestrými prostředky, někdy však vůbec ne. V obchodě se za peníze neděkuje, pokud chce rikša poděkovat za zvlášť velký obnos, pozdvihne získané peníze k čelu. Za dárek je třeba vyjádřit obdiv, pochválit barvenou kombinaci květů atd. Při návštěvě se za projevované služby neděkuje, jsou samozřejmé, jídlo se mocně chválí.

Totéž platí i o slůvku prosím. Prosí se spíše opisem, například pomocí podmiňovacího způsobu (Podal byste mi sůl?) nebo pomocí slůvek trochu (Spojte mě trochu s Kalkatou...).

Potřesení hlavou

Neverbální komunikaci musíme umět správně číst. Potřesení hlavou do stran má odlišný význam...

Jedno potřesení znamená souhlas, několikanásobné rychlejší potřesení je výrazem nesouhlasu.

Pestrá směs kultur

Za posledních sto let se počet obyvatel zvýšil o 740 miliónů. V Indii se šíří vzhledem k nedostatku hygieny nemoci, které už známe jen z vyprávění. V září 1994 propukla v Indii epidemie moru, onemocnělo 1 500 lidí, v tomtéž roce onemocnělo 80 000 lidí na nebezpečnou tropickou malárii.

Přesto počet obyvatel roste, v roce 1998 to bylo už 983 miliónů, očekává se brzy miliarda.

Hovoří se tu přibližně 150 původními jazyky a 700 dialektů. Hlavním jazykem je hindi. Ve školách se vyučuje dalšími 15 jazyky, které byly uznány za úřední v určitých oblastech. Nejpočetnější jsou Hindové (39 %), dále Bengálci (7,6 %), Maráthové (7,3 %), Tamilové (6,6 %). Poměrně běžným dorozumívacím jazykem je angličtina.

Indie byla poprvé sjednocena ve 3. století př. n. l, záhy se však rozpadla na řadu států. Tento vývoj předznamenal budoucí rozdrobenost Indie. V 8. století se dostala severní část do vlivu islámu.

Načas byla sjednocena dynastií Velkých Mughalů. Do země pronikli evropští obchodníci, hlavně Portugalci (1498 Vasco da Gama), později Francouzi a Angličané. Britové do poloviny 19. století ovládali takřka celou Indii, roku 1877 ji prohlásili za britskou kolonii. V protibritském odporu se výrazně zapojil Gándhí, zv. Mahátma (Velkýduch). Roku 1950 byla vyhlášena nezávislá Indická republika. Její bývalá severní muslimská část dostala název Pákistán. Dodnes trvají spory Indie se sousedními státy o pohraniční území (Čína - Tibet, Pákistán -Kašmír a Džammú, odtržení Bangladéše). Ačkoli je Indie unií 26 států (a 6 teritorií), ústřední vlády je vybavena značnými pravomocemi.

Holé čelo budí pohoršení

Na veřejnosti se Indové nikdy nelíbají. Tato zásada nebyla dlouho porušována ani v indické kinematografii, první polibek na filmovém plátně v 70. letech vzbudil vlnu pohoršení.

Vdaná žena nosí vždy na čele namalovanou tečku rumělkové barvy a červeně vysypanou pěšinku na vlasech. Jako u nás ženich navlékne nevěstě prsten, ozdobí hinduistický ženich svou nevěstou rumělkovou tečkou. Každé ráno po koupeli sei pak svou ozdobu maluje žena sama. Stále ještě platí, že holé čelo budí pohoršení. Také mnozí vyznavači víry nosí na čele svá znamení, například ti, kdo uctívají boha Šivu, mají na čele pruhy vodorovné, uctíváči Višnua pruhy svislé. Bělavá tečka uprostřed čele říká, že její nositel právě obětoval nějakému bohu, kterých je v indickém panteonu požehnaně (až 3 milióny!). Stejně jako holé čelo působí pohoršení holé ženské paže.

Žena v sári nosí náramky asi tak samozřejmě jako žena u nás boty. Většina žen - i v těch chudších - nosí náramky zlaté. Ve špercích je totiž uloženo rodinné jmění ženy. Prodej náramků se rovná rodinné katastrofě. Jediná žena bez tečky a bez náramků v Indii je vdova, její smuteční barva je bílá.

Sjednané sňatky

Stále obvyklým je i v dnešní Indii sjednaný sňatek. Rodiče budoucích snoubenců spolu uzavřou dohodu (např. o výši dívčina věna nebo o organizaci svatby), pak se teprve zeptají svých dětí, zda souhlasí. Ty mohou odmítnout, ale zvláště v případě dívky se to příliš nedoporučuje, neboť pak získá špatnou pověst vybíravé nevěsty. Stále ještě nejsou příliš často mezikastovní sňatky.

Jednou z největších hodnot mladé dívky je dosažené vzdělání, přestože se v něm po svatbě jen málokterá realizuje. Trendem moderní Indie je plánované rodičovství, family planning. Heslo jsme dva a máme dva se daří uskutečnit hlavně ve vzdělaných rodinách, méně už v chudých vrstvách, kde dítě je cosi jako výrobní prostředek a zároveň pojistka na stáří. Na plodnou ženu připadá statisticky 3,2 dítěte.

Sári pro ženy

Běžným oblečením indických žen je sári. Jedná se o pruh látky z bavlny, hedvábí, nylonu a dalších materiálů, který je asi 5 m dlouhý a něco přes metr široký. Je třeba se do něj zavinout zvláštní technikou, svobodné dívky si volný konec sári přehodí přes levé rameno, vdané ženy přes hlavu a stáhnou jej přes obličej. Ve vyšších kruzích patří pod sári ještě spodnička a halenka. Sári má být tak dlouhé, aby pod ním byly vidět jen okraje chodidel. Bílé sári je určeno vdovám. V poevropštělých rodinách nosí paní domu při práci často kalhoty.

Dhótí pro muže

Obdobou ženského sári je u mužů dhótí. Je to pruh látky omotaný kolem beder, podle příležitosti různě řasený. Například k slavnostním příležitostem se nosí na způsob dlouhé suknice, volný konec se mj. může nést v levé ruce nebo se protáhne mezi nohama, čímž vzniknou jakési naduté nohavice, často nestejně dlouhé. Nahoře se k dhótí nosí paňdžábí - volná košile bez manžet.

Ohromné majetkové rozdíly

V zemi jsou ohromné majetkové rozdíly. Statistiky uveřejňované v indickém tisku jsou v ostrém protikladu k orientálnímu přepychu nejlepšího bombajského hotelu Tádž Mahal. Osmdesát miliónů dětí trpí v předškolním věku podvýživou (osm z deseti), každý čtvrtý člověk, který v Indii umírá, je mladší 5 let.

Indická náboženství

"Země, kde teče Ganga, ó veliký princí, je útočištěm askeze a místem pravé dokonalosti."

(Mahábhárát, staroindický epos)

Všední rodinný život je protkán řadou náboženských úkonů či obřadů, týkajících se všech oblastí:

stravovacích zvyklostí (období půstu), rodinných oslav (typickým příkladem je indická svatba, na niž mnohé rodiny šetří dlouhá léta, běžné jsou stovky hostů), svátků, sklizně (např. pongala je svátek slavený v lednu a spojený s první sklizní rýže), celkem slaví hinduisté na 400 takových svátků.

Velká indická náboženství jsou: hinduismus, islám, buddhismus. V 6. století př. n. l. žil v Indii Buddha, jehož náboženství chce podat praktický návod, jak překonat utrpení a žízeň po životě a dosáhnout nirvány (stav blaženosti). K jeho učení se dnes hlásí asi 300 miliónů lidí, zejména v Asii. V samotné Indii je však nejvíce hinduistů (přes 80 %), kteří nejvyšší měrou ovlivňují ustálené zvyklosti. Typický je odpor k masu, jehož základem je prastará indická víra v převtělování - inkarnaci, podle níž nám nikdo nemůže zaručit, že se příště nenarodíme jako nižší živočich. Striktní hinduista nepožívá ani zárodky života (vejce), ani to, co svou strukturou připomíná maso (cibule, česnek) a jsou prý i tací, kteří nepožívají ani to, co připomíná maso svým jménem (např. zeleninu v Západním Bengálsku nazývanou Kravský roh). Dnešní hinduista už však většinou jí dokonce i drůbež, ryby a skopové maso.

Muslimové (11 %) jedí hovězí, ale mají zakázáno vepřové. Sikhové (2 %) si nedělají násilí a její všechno. Jejich zjev je také naprosto neindický. Jsou urostlí, vousatí a nergičtí.

Hinduismus

"Kolem roku 1200 př. n. l. se usadily v údolí Gangy národy, které sem přišly z íránské roviny. Vytvořily civilizaci, které se říká védská, neboť vyrůstala na základech posvátných textů, véd čili vědění. Védý představují celkem čtyři soubory: Mahábharáta, Bhagavadgíta, Rámájana a Upanišády. Posvátným jazykem hinduismu je sanskrt. Vznikl z jazyka starých Indoevropanů. Tito lidé uctívali četná božstva, jimž přinášeli oběti. Nad vším stál Brahma - stvořitel (prapůvodní božstvo), dále Višnu - udržovatel a Šiva - ničitel a znovustvořitel světa. Bohové (celkem jich prý v minulosti bylo 33 miliónů) jsou často znázorňováni s více hlavami, čtyři Bragmovy hlavy znázorňují čtyři světové strany. Množství rukou symbolizuje moc. Hinduisté se domnívají, že všichni bohové jsou projevem jediné skutečnosti (Brahma), kterou není možné definovat. Cílem náboženského života je ztotožnit se s touto nejvyšší Skutečností, a tak se vymanit z působení zákona příčiny a následku, podle něhož každý bytost po smrti reinkarnuje, tj. vtěluje se znovu do jiného těla. Vše v životě hinduistů má posvátný ráz, proto je veškerá činnost spojená s řadou předepsaných obřadů. Nejobvyklejším náboženským úkonem je modlitba púdžá, jež se koná nejméně dvakrát denně, při východu a západu slunce. Během ní se recitují nebo zpívají texty védů. Tato modlitba je doprovázena 17 obřady, které se liší podle toho, ke kterému bohu se člověk modlí. Kastovní systém je pozůstatkem rozdělení védské společnosti." (Kniha o náboženstvích, Albatros, 1991, vybrala a uspořádala J. K.)

Kastovní systém

Už kolem roku 1000 př. n. l. vznikly v Indii počátky kastovního systému. Dodnes existují čtyři velké kasty, jejichž příslušníci jsou od sebe odděleni společenskou přehradou a tradičními zvyklostmi, přetrvávajícími dodnes v povědomí lidí. Nejvyšší vrstvou byli bráhmani, kněží, bojovníci a vládcí. Druhá vrstva, kšatriové, zajišťovala obchod, třetí vrstva, vaišjové, zemědělství a řemeslo. Šúdrové byli služebníky, mimo kasty stáli tzv. nedotknutelní, tzn. "nečistí" (původní obyvatelstvo), kteří byli prakticky vyhoštěni ze společenského života. Pozůstatky tohoto systému objevujeme dodnes ve společenské etiketě.

Nedotknutelní

Indie stále ještě zápasí s pozůstatky kastovního systému. Jedním z největších problémů jsou bývalí "nedotknutelní", dnes se spíše používá termínu zařazená kasta. Zákony z roku 1950 zakázaly jejich diskriminaci, jejich děti neplatí na rozdíl od jiných školné, mají zdarma školní uniformy, jídlo ve školní kuchyni a průkazky na veřejnou dopravu. Studenti dostávají stipendia, dospělí jsou zvýhodňováni při hledání zaměstnání. V roce 1997 se stal prezidentem "nedotknutelný" K. R. Nárájan.

Hmyz se nepolyká

Džinisté (0,3 %) se děsí jakéhokoli násilí na živém tvorů. Nejenže jsou přísní vegetariáni, ale jejich první ranní náboženskou povinností je prohlédnout své roucho a setřást hmyz, aby mu (tomu hmyzu) nebylo ublíženo. Z toho prý bylo odvozeno další pravidlo společenské etikety: při zívání si dát pravou ruku (levá ruka je nečistá) před ústa, abychom nespolkli hmyz a neublížili mu!

Kráva je posvátná

K tomu přispívají též stravovací zvyklosti. Posvátným zvířetem je kráva a v 18 ze 30 indických států jsou porážky krav na jatkách zakázány. Mnoho Indů, zvláště džinistů, jsou vegetariáni, neboť chovají hlubokou úctu ke všemu živému.

Jí se rukou

V domácnostech se běžně jí rukou (pravou). Levá ruka slouží k tomu, aby podávala jídlo ze společných mis pomocí naběračky, do talíře však nepatří!

Co mistička, to jiný chod. Z nich si pak v pořadí proti směru hodinových ručiček dáváme na talíř. Řihání po jídle je obvyklé a slouží jako pochvala kuchaře.

Host je posvátný

Před vstupem do domácnosti je třeba se zout. Host je pro hostitele posvátný, je usazen na čestném místě a vybídnut, aby si udělal pohodlí. Ve skutečnosti to znamená sednout si se zkříženýma nohama na pohovku. Mladší členové domácnosti hosta ovívají, posluhují mu, dokonce jsou připraveni namasírovat záda. To vše je samozřejmá služba hostu.

Život hostovi často komplikuje nepřítomnost odpadkového koše. Odpadky se hází kamkoliv, nejčastěji z okna.

Hygiena

Koupání probíhá obvykle v poledne před obědem, jde spíš o polévání vodou, mýdlo se užívá občas. Na čištění zubů používají Indové kromě klasických zubních kartáčků svazky nímových proutků. Je to jakýsi přírodní kartáček na jedno použití.

Strkat do úst věc již jednou "ocucanou" je nečisté. Ani známka na dopisy se neolizuje (poštovní úředník pak dopis nepřijme), ale namáčí na navrhčených polštářcích. V době letního horka se spí bez přikrývek. Většina indických domácností stále ještě neužívá toaletní papír, ale levou rukou se omývají za pomoci připraveného hrnku s vodou. Záchody jsou bez mísy, u nás se jim říká turecké.

Indické speciality

Je prokázáno, že indická populace trpí nedostatkem proteinů. Indové obecně jsou velmi střídmí v jídle. Základem jejich stravy je rýže, dále zelenina, luštěniny (např. denně se jí "dál", luštěnina podobná čočce i hrachu zároveň), ovoce. Jídlo je dochucováno kořením (velmi často připravovaným podomácku), například kari, tymián, bobkový list atd. Alkoholické nápoje většinou nekonzumují, pijí čaj, ovocné šťávy, kořeněnou šťávu z rajčat nebo jen pitnou vodu. Na závěr jídelního lístku se často vyskytuje něco sladkého, např. "dahi", podobný velice hustému sladkému jogurtu.

Banánové kobližky

(Panijaram)

1 vejce, 1 banán, 1 kardamon, 1 šálek hrubé mouky, 3 lžice cukru, špetka prášku do pečiva, sůl, přepuštěné máslo. Vejce dobře ušleháme, přidáme utřený banán, ostatní přísady a trochu vody a uděláme husté těstíčko. Lžící vykrajujeme kulaté noky a v rozpáleném přepuštěném másle je usmažíme do hněda. Hotové vyndáme na síto a necháme okapat. Vodu a banán můžeme nahradit rozvařenou a rozmačkanou tykví.

Doprava

Na silnicích se jezdí vlevo a pomalu. Charakteristický je hluk a lomoz městské dopravy.

V autobusech cestuje víc lidí, než je únosné, a tak nezbyvá než bojovat o místo. Pro ženy jsou vyhrazena zvláštní sedadla, na jiných sedadlech jim muži většinou místa neuvolní.

Zajímavosti

Nejstarší památky pocházejí z 3. tisíciletí př. n. l. a jsou srovnatelné úrovní s egyptskými či sumerskými objevy - městská sídliště Harappa a Mohendžodáro. Pod vlivem buddhismu vznikaly monumentální stúpy (schránky na Buddhovy relikvie), dokladem je stúpa v Sáččí. Skalní architektura je jedním z projevů indického umění. Obdivuhodné jsou skalní komplexy v Adžantě (28 svatyní a klášterů) a v Eloře (17 chrámů). Středověké monumentální chrámy se dochovaly v Bhuvanešváru, Khadžuráhu, v Taňčávúru aj. Turisty hojně navštěvovanou památkou je hrobka šacha Džihána a jeho nejmilejší manželky Tádž Mahál v Agře. Zajímavý je Džajpúr s paláci z růžového pískovce, dále posvátné město hinduismu Benáres a hlavní město Dillí. Návštěvníky lákají architektonické památky hinduistické a mogulské kultury, buddhistická kultovní centra (Bódhgajá), exotický kolorit životního stylu místního obyvatelstva spolu s rigidně dodržovanými náboženskými rituály, např. různé místní slavnosti či masové poutě věřících.

Pro mnohé je nejzajímavější přírodní bohatství Indie, zejména pohoří Himáláj, jehož vrcholky se vypínají do výšek 6 000 až 8 000 m. n. m. Přitažlivé jsou také mohutné indické řeky: Indus, Brahmaputra a posvátná Ganga.

Osobnosti

Zdroj: <http://www.chovani.eu/indie/c108>

Jednou z nejvýznamnějších historických osobností byl nepochybně princ Siddhárta Gautama (553-473 př. n.l.) nazývaný Buddha (v sanskrtu Osvícený). Jeho učení prosadil jako státní náboženství slavný indický vladař Ašóka (273-232 př. n. l.). V novodobých dějinách hrál významnou roli při osamostatnění Indie politik M. K. Gándhí. Hlásal nenásilné metody politického boje a vytrvalost v pravdě. Z literárních osobností vynikl R. K. Narayan a S. Rushdie. Známým indickým dramatikem byl R. Thákur. V. S. Naipaul získal roku 2001 Nobelovu cenu za literaturu.

ZDROJ: KOCOURKOVÁ, Jarmila. Jiný kraj, jiný mrav: jak se chovat v cizině. 1. vyd. Praha: Olympia, 2003, 164 s. ISBN 80-703-3774-5.

